

- Meditatie
- Ambtelijke praktijk
- Bijbelstudie
- Kerkelijk actueel
- Boekbespreking

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

Op de grens van oud en nieuw

*“Nu laat Gij,
Heere, Uw
dienstknecht
gaan in vrede,
naar Uw Woord;
want mijn ogen
hebben Uw
zaligheid gezien.”*

(Lukas 2:29 en 30)

*Het kan zo
moeilijk zijn te
wachten op
Gods tijd.
Dat kost strijd!*

In deze dagen zijn we allen in zekere zin grensgangers; we leven op de grens van oud en nieuw. Dat geeft aan deze laatste dagen van het jaar een altijd wat bijzonder karakter.

Meer dan anders gaan onze gedachten terug naar wat geweest is, meer dan anders wordt vooruitgezien naar wat komen zal. Daarbij zullen de donkere tonen veelal overheersen! Want met hoeveel zorgen en vragen wordt dit jaar niet afgesloten? In veel huizen is er rouw gekomen, ziekte, velde haast tallozen neer, soms vele, vele dagen. Voeg daar nog bij de zorgen van elke dag, van het werk, van de moeite om een weg te vinden in de vragen van deze tijd.... En wat zal het komende jaar dan nog brengen?

We weten het niet, maar de gedachten daaraan leidt tot bange voorgevoelens en zelfs tot een matte vrees. En zo staan er velen op de grens van oud en nieuw..... Vol vragen, zonder uitzicht. Is er dan meer niet? Nee, meer is er niet, als we op de grens van oud en nieuw staan voor eigen rekening. Dan staan we daar, in de diepste troosteloosheid, zonder verwachting, zonder vrede, zonder....God! Toch kan het anders zijn. Als u door het licht van Gods Geest persoonlijk iets van het wonder van Kerst mag verstaan. Zó dat het oude voorbijgaat en het alles nieuw gaat worden.

Daar staat Simeon op de grens van *het* oude en *het* nieuwe. Daar roept hij uit dat het oude voorbij is. Dat ligt al opgesloten in het kleine eerste woord: “Nu....” Dat laat

zien dat er een bijzonder ogenblik is aangebroken. Het is ook een uiting van verwondering en verruiming, na een tijd van strijd en verwachting. Het kan zo moeilijk zijn te wachten op Gods tijd. Dat kost strijd! En toch is die strijd in dat uitzien zo nodig! Daarin beproeft God Zijn kinderen, leert hen sterven aan het hunne; het wordt zelfs al onmogelijker aan hun zijde. Waarom? Opdat ze alléén op Hém hun verwachting zouden stellen en alléén hopen op Zijn Woord. Daarom ligt daar ook de vraag in voor ons: kennen wij iets van die verwachting? Allen die *Hem* verwachten zullen niet beschaamd worden.

Dát ondervindt Simeon in de tempel, als hij het Kind in de armen neemt. Daar zingt hij van in zijn lofzang: Nu heeft Hij Zijn Woord waargemaakt! “Want mijn ogen hebben Uw zaligheid gezien!” Wat ziet Simeon dan? Voor het menselijk oog is het niets wonderlijks. Het is slechts een kind, dat door zijn ouders in de tempel gebracht wordt om voorgesteld te worden. Is *dat* nu Gods zaligheid? Vergist Simeon zich niet? Nee, Simeon kan zich niet vergissen! Waarom dan niet?

Wel, omdat hij geleid en verlicht wordt door de Heilige Geest! Het is niet zonder reden, dat in deze weinige verzen waarin Simeon voorkomt, niet minder dan driemaal gesproken wordt van het werk van de Geest aan Simeon. De Heilige Geest had de verwachting bij Simeon gewekt, had hem geleerd te *blijven* verwachten, had zijn ogen geopend om in dat eenvoudige kind de Koning te

zien in Zijn schoonheid! Dát is de Belofte! Dát is Gods zaligheid! Zo staat Simeon hier op de grens van het oude en het nieuwe. Voorbij is de strijd, voorbij is de tijd van het uitzien. Het is alles nieuw geworden: vrede is in zijn hart gedaald, hij mag met verwondering Gods zaligheid in de armen houden en de toekomst is licht voor hem. En hoe staan wij dan in deze dagen, nu dit jaar wegglijdt? Wat staan er velen op de grens van het oude en nieuwe jaar met lege handen, met een hart vol vragen en met vrees voor de toekomst. Buig dan, als een verloren zondaar, die het niet meer van zichzelf, maar alleen van God verwacht. Hij zal ze leiden, door Zijn Geest, zodat ze als onwaardigen Gods zaligheid gaan zien. Daar is de vrede, daar wordt alles nieuw. Dan reist u door dit leven niet meer voor eigen rekening, maar op rekening van een Ander. En hoe donker dan ook Gods weg in 2013 moog’ wezen, Hij ziet in gunst op die Hem vrezen.

A. Baars

*Het is een hartelijke vreugde,
om naar de wil Gods in alle
goede werken te leven. Het
is een zielevreugde in God,
welke zich openbaart in een
godzalige zin en wandel.*

G. Wisse,
De bekering des mensen.

Rechtvaardigmaking

Er is veel discussie ontstaan over een boek dat geschreven werd door Ds. A. Kort. Hopelijk zal het geen aanleiding zijn tot verdeeldheid. Ik had me voorgenomen er voorlopig geen aandacht aan te geven. Veel anderen schrijven er over. Maar soms bereiken me verzoeken om enige toelichting op de zaken die aan de orde zijn gesteld.

Het gaat er immers om dat we delen in de rechtvaardigverklaring op grond van het bloed van Christus.

Ik heb het boek echter niet gelezen. Dat betekent dat ik het niet over het boek zelf kan hebben. Ik richt mij dus niet tegen de schrijver. Ik kan het zodoende neutraal houden en niet op de persoon gericht. Dat heeft voordelen. Het thema dat aan de orde komt, is echter van belang, ook voor ons. Wat is dat thema?

Centraal begrip waarom het gaat, is de rechtvaardigmaking. Dat is een goede zaak. Er zijn de laatste tijden andere zaken uit de heilsorde meer naar voren gekomen, zoals geloof en bekering, wedergeboorte en heiliging. De rechtvaardiging is van centraal belang. Hoe kan een zondaar rechtvaardig zijn voor God? Het gaat er immers om dat we delen in de rechtvaardigverklaring op grond van het bloed van Christus. Maar wanneer zijn we rechtvaardig voor God? Vanaf

het eerste begin van het genadeleven of op het moment, dat we bewust delen in de wetenschap van de rechtvaardigmaking?

De Schotten maken onderscheid in het bezit van genade en in de kennis van die genade. Het is één zaak om rechtvaardig voor God te zijn, het is een andere zaak te weten dat men gerechtvaardigd is. Over die bewuste wetenschap gaat het.

Laat ik het bekende voorbeeld nemen van de Christenreis. Christen is “binnen” als hij door het poortje is gegaan. Maar niet direct is hij bevrijd van de last van zijn zonden, die als een zwaar pak op zijn rug drukken. Hij is al een ander mens, maar zijn schuld is voor zijn bewustzijn nog niet vergeven. Dat gebeurt enige tijd later, als hij aan de voet van het kruis verlost wordt van zijn last.

Die twee momenten zijn beide van grote betekenis. Wanneer was christen verlost, wanneer was hij een kind van God, wanneer echt getrokken uit de wereld, wanneer waren zijn zonden vergeven en was hij gerechtvaardigd?

Dat gebeurde toen hij voet aan land zette in het Koninkrijk Gods. Toen hij door de poort mocht gaan. Immers, de Heere kan geen bemoeienis hebben met een zondaar buiten Christus en buiten de rechtvaardiging. Die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd! (Rom. 8:30). Gerechtvaardigd in de vierschaar Gods. Die vierschaar is belangrijker dan die van het eigen hart.

De andere vraag: wanneer wist christen dat hij verlost was van zijn zonden en wanneer was er een bewuste kennis van de Heere Jezus? Dat was er pas toen hij van het pak verlost werd.

Ik wil in bescheidenheid, voorzover ik enig zicht heb op deze dingen, aan de hand van Bijbelse gegevens nader op dit onderscheid ingaan.

Als ik mij niet vergis, zijn er voorgangers die het één en het al concentreren op de bewuste kennis van het zoenbloed van Gods Zoon. Het komt er op aan te weten dat de zonden vergeven zijn. Het is heel goed te begrijpen dat men zo spreekt, omdat ook in bevindelijke kringen levensgronden buiten Christus gezocht worden. Het bewuste weten is daarom ook van zo groot belang omdat men zonder die wetenschap geen vrucht heeft van een onbewust bezit.

Weet men niet zeker van de vergeving, dan is alles tekort. Men wil soms ook alles concentreren op het komen tot Christus. Niet allerlei toeleidingen en voorbereidingen, maar direct een gaan tot Christus. Dat is de kortste en de beste weg, zo meent men. Dit moeten we zien als een reactie op een geloofsweg die zich lang

Van de Redactie

Inhoud

In dit nummer van ons blad is een meditatie opgenomen over Lucas 2:29 en 30 “Op de grens van oud en nieuw” van ds. A. Baars. Ds. Tanis levert een bijdrage getiteld “Dordt is niet verdord” Ds. P. Roos schrijft over rechtvaardigmaking. Ds. M.A. Kempeneers schrijft verder over het boek Daniël. U treft een bijdrage aan over Abraham Hellenbroek getiteld “De farizeeër en de tollenaar.” Nu ds. Kieviet zijn serie over het avondmaalsformulier heeft afgesloten, nemen we enkele artikelen op van Ds. K. ten Klooster over Wet en Evangelie. Tenslotte enkele persberichten en boekbesprekingen.

Jaaroverzicht

Opnieuw zeggen bij dhr. G. Koffeman uit Urk heel hartelijk dank voor het nauwkeurig samenstellen van het jaaroverzicht 2012. We hopen van harte dat het dhr. Koffeman gegeven mag worden dat hij ook dit jaar het jaaroverzicht weer zal mogen en kunnen verzorgen.

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. dinsdag 22 januari 2013 verschijnen. Kopij graag binnen donderdag 10 januari.

AvH

ophoudt met kenmerken en met allerlei gestalten, eer men Jezus kent. Men moet immers eerst leren dat men een zondaar is; de weg tot Christus gaat toch gepaard met berouw? Het kan in die weg van ontdekking gebeuren dat men zicht mag ontvangen op beloften, die spreken over de volle genade Gods. Het is mogelijk dat men liefde gevoelt tot God en rust vindt in lichtstralen uit het Woord. Het gevoel speelt daarbij een grote rol. Het voorbeeld van Elim kan nader onderwijzen: Israël wilde in Elim blijven, maar ze moesten naar het beloofde land. Jakob kreeg in Bethel rijke beloften, terwijl de schuldvraag in zijn leven nog niet aan de orde was gekomen. Dat gebeurde veel later in Pniël.

Het is een Bijbelse zaak alles te concentreren op de persoon en het werk van Christus. Velen leven uit bepaalde kenmerken van de wedergeboorte en daardoor houdt men zich juist op de been buiten de verzoening. Als u mag geloven dat u jaren terug tot bekeering kwam, kan die wetenschap u afhouden van het kruis van Christus. Zo kan men gaan rusten in ontdekking of in vertroosting, die een zelfstandig karakter krijgen. Met de doodslager op de hielen kun je toch niet rustig op de weg naar de vrijstand uitrusten en gerust de voeten strekken? U leeft bij de gaven, terwijl u de Gever niet nodig hebt. Maar niemand komt tot de Vader dan door Christus. Hij is dé Weg. Toch is het menigmaal zo, dat de Persoon van Christus nog zo onbekend is. Ik heb daar eerder over geschreven. In mijn jeugd hoorde ik als kind erover spreken dat de liefde Gods in het hart was uitgestort, terwijl men geen weet nog had van afsnijding en verzoening met God. Mijn vader zei dan dat daar nog een gordijn voor hing. Later werd dat weggenomen. Een bekend voorganger maakte daar wel bezwaar tegen, want het begint niet met de liefde Gods, zo zei hij. Maar in de traditie van onze kerken was duidelijk plaats voor een weg tot Christus en gingen er aan de kennis van Zijn offerande bepaalde lessen vooraf. Die vooraf-

gaande tijden werden gekenmerkt door een gemis aan zekerheid en door veel bekommring. Deze bekommerden werden ook apart in de toepassing aangesproken. Maar in sommige kringen liep dat uit de hand. Men vond rust in de eigen gestalten en men gevoelde zelfs niet de behoefte om Christus te leren kennen. Men kon al jaren bekeerd zijn zonder iets te hebben gezien van het werk van Gods Zoon. De prediking stijfde de mensen daarin niet. Men wilde niet de christen preken, maar de Christus. Dat onderscheidde men toen ook! In zo'n situatie hebben Gods knechten de roeping om alles buiten Christus af te snijden en te wijzen op de onmisbare kennis van Christus. Ik kan mij goed voorstellen dat men zich daartoe gedrongen voelt. Zo'n doorgeschoten bekeringsweg krijgt dan iets schematisch. Je spreekt soms met mensen die vantevoren al precies weten hoe ze verder geleid moeten worden.

Ik moet vaststellen dat hier naar twee kanten gedwaald wordt. Het drijven op gestalten buiten Christus is gevaarlijk; het drijven naar Christus komt echter op mij eveneens over als een groot gevaar. Men nadert soms tot een oppervlakkige vorm van geloven en aannemen. Het is een kenmerk van ons arglistige hart dat we ook in een wettische weg tot Christus menen te kunnen komen. Uit wettische motieven in Christus gaan geloven, dat kán. Ik vrees dat ook dat in sommige kringen om ons heen en binnen ons gevonden wordt. Het is een belangrijke vraag of de eis tot geloof voortkomt vanuit het Evangelie of vanuit de wet??

Door heel de geschiedenis is het gevaar onderkend dat diepe beroeringen en hevige ontdekkingen later weer over kunnen gaan. En dat is waar. Ik heb ambtelijk zo veel zien overgaan, buiten en binnen in mijzelf, dat ik er wel eens moedeloos van ben geweest. Het leek aanvankelijk met velen zo helder en zo oprecht, terwijl er toch later niets van overbleef. De Heere Jezus waarschuwt ook tegen de groei van het zaad in ondiepte

van aarde. Het schiet uit de grond, maar later verdroogt het. In het begin gaat het veel beter en sneller dan het goede zaad, omdat die ondiepe aarde de warmte beter opvangt, maar als de hitte komt verschroeit het zaad op de brandende rots daaronder.

Toch heeft de prediking zoals deze in onze kerken heeft geklonken, altijd geweten van een weg tot Christus. Dat blijkt alleen al uit het feit, dat Prof. Kremer vooral het pleit gevoerd heeft voor een prediking waarin de drie Personen een plaats kregen. Heilsbeschikking, heilsverwerving en heilsbediening. Het eenzijdig beklemtonen van de noodzaak van Christuskennis kan spoedig leiden tot een verwaarlozing van andere belangrijke aspecten van de prediking. De prediking, zoals deze dan klonk uit de mond van mannen als Prof. van der Meiden, Ds. Riekkel, Smits, de Jong en anderen was er óók op uit om zondaren te brengen tot de rijkdom van Christus. Het was ook niet de bedoeling om de hoorders rust te doen vinden in het gestaltelijke en zoekende leven. Bekommerde zielen waren niet zelden ook echt bekommerd; men verstond ook dat er buiten Christus geen leven is maar een eeuwig zielsverderf. Maar de raad om Christus aan te nemen klonk niet als een absoluut bevel, waarin de zaken geforceerd werden. Men wist er ook van dat wij, alle mensen, alle zoekers, dat wij Hem niet geacht hebben en dat er geen gestalte was dat wij Hem zouden begeerd hebben. Christus is een verborgenheid, want Hij is de Joden een ergernis en de Grieken een dwaasheid. De doodstaat van de mens belemmert ten enenmale dat wij Christus kunnen aannemen. Daar is dan toch de wedergeboorte voor nodig. Niet zozeer bevelend, maar meer nodigend kwam de prediking tot de gemeente. Maar ook vanuit de noodzaak van Christuskennis is er toch plaats voor een weg tot Christus. Er is een trekken van de Vader tot Christus, maar er is ook een trekken van de Zoon tot Hem (Joh.12:32). Het is een beperking van de zaken als we onder Chris-

Het is een kenmerk van ons arglistige hart dat we ook in een wettische weg tot Christus menen te kunnen komen.

*Nathanaël
heeft langer
onder de
vijgeboom
gezetan dan
Zacheus erin.*

tuskennis alleen zouden verstaan een kennen van Zijn Priesterlijke bediening, terwijl er toch ook een Profetische bediening van Christus is. Als Profeet onderwees Hij de discipelen en zo kenden zij Hem ook en was er een band met Hem, terwijl de discipelen niets wisten van Zijn kruisverdienste. Integendeel, zij verzetten zich daar met hand en tand tegen. Als Profeet heeft de Heere Jezus de wet onderwezen. Het is terecht dat ons leerboek zegt dat de wet onderwezen wordt door Christus als de hoogste Profeet en Leraar. Dat onderwijs is tot ontdekking. Dat voert niet terstond tot een roemen in het kruis. In het ontdekkende deel van het geestelijke leven is Christus als Priester verborgen, maar niettemin is Hij er wel in aanwezig.

Daarom wil ik graag luisteren naar hen die de noodzaak van het Borgwerk van Christus willen voorstellen, maar ik hoop dat zij ook een reële plaats inruimen voor de ontdekkende en ontgron- dende prediking, waarin plaats gemaakt wordt voor Christus. Daarom moeten deze eenzijdighe- den niet tegen elkaar worden geac- centueerd; we moeten begrijpen dat er naar twee kanten uitersten zijn. Bedrog en inbeelding komen niet alleen voor in gevoelskringen, maar deze zijn ook vertegen- woordigd als mensen Christus

aannemen. Het aannemen van Christus overigens geschiedt toch ook alleen recht en zuiver als het gebeurt, zoals bijvoorbeeld Thomas Brooks zegt, on His own terms (op Zijn eigen voorwaar- den). Christus in het schip nemen zoals Hij is. Er voert een weg van de enge poort naar het kruis. Voor de een is dat een langere weg, voor een ander is deze weer korter. Als we maar bij het kruis terecht mogen komen.

Tenslotte: Comrie heeft zijn leer van de habitus (hebbelijkheid) van het geloof juist ontwikkeld tegenover de dwaling van de Remonstranten. Laten we dat niet vergeten. En we kunnen ook niet zonder meer Kersten en Kui- per onder één noemer brengen. Beiden hebben wel gemeenschap- pelijk dat er een habitus, een kiem

is, maar Kuiper stelde deze zonder meer voor alle verbondskinderen, terwijl Kersten dat slechts doet binnen de grenzen van het nieuwe leven. Dat maakt verschil. Het is verder te betreuren dat een vorm van fel verzet met name gericht is tegen sommige predi- kers en tegen een bepaalde kerk. Ik doel concreet op de caricatuur die men wil bestrijden in de Geref. Gemeenten, zoals o.a. Ds. Moer- kerken deze gestalte geeft. In deze bestrijding kan een verholen toon doorklinken, die niet voortkomt uit de goede bron. Nathanaël heeft langer onder de vijgeboom gezeten dan Zacheüs erin. Die overweging biedt ruimte voor de verscheidenheid van de leidingen van Hem, Die Zijn volk leidt door de zee.

P. Roos

De praktijk der godzaligheid

Wet en evangelie (1)

Recht snijden

Paulus schrijft aan zijn geestelijke zoon Timotheüs dat hij zich moet benaastigen, om zichzelf Gode beproefd voor te stellen, een arbeider die niet beschaamd wordt. Hij

voegt daar aan toe: die het Woord der waarheid recht snijdt (2 Tim. 2:15). Recht snijden tekent Calvijn aan, is een goede gelijkenis die eigenlijk uitdrukt het voornaamste doel om te preken. Hij gebruikt

Van de administratie

Bij het verschijnen van het eerste nummer in het jaar 2013, willen wij allereerst al onze lezers, Gods onmisbare zegen voor het reeds be- gonnen nieuwe jaar toewensen.

Wij hopen, dat u Bewaar het Pand weer met genoeg zult lezen en dat het gezegend mag worden in uw persoonlijke geestelijk leven. De abonnementsprijs voor het jaar 2013 is vastgesteld op € 15,00.

Overbetalingen en giften worden zeer op prijs gesteld, daar de werkelijke kosten aanzienlijk hoger liggen dan het genoemde abonne- mentsgeld.

De Stichting Bewaar het Pand is erkend als een ANBI stichting wat inhoudt, dat uw gift in principe aftrekbaar is in de aangifte inkomsten- belasting.

In D.V. februari zal de acceptgiro voor het abonnementsgeld van het jaar 2013 weer aan u worden opgestuurd.

Abonnees die op elektronische wijze betalen, kunnen dit uiteraard op deze manier doen.

Voor de abonnees in Canada en Noord-Amerika is het contactadres nog steeds: de heer M. Sommer, 980 Sawmill Road, RR2 Ancaster L9G 3L1, Ontario Canada tel no. 9057654195. Aan hem kan het abonnementsgeld en evt. giften worden overgemaakt en kunnen adreswijzigin- gen worden doorgegeven.

Degenen die verleden jaar een geschenk- of proefabonnement hebben gekregen voor een jaar en waarvan deze periode nog niet is ver- streken, zijn niet verplicht om nu al het abonnement te betalen.

Met hartelijke groet, P.J. Boers

daarbij het beeld van een vader die het brood voor zijn kinderen snijdt en uitdeelt in kleine stukjes. Zo moet ook Timotheüs het Woord van God uitdelen in het algemeen en in het bijzonder naar het nut van de hoorder. Terzake is wat hij er aan nog toevoegt: want sommigen snijden dat brood kort en stomp af, sommigen scheuren het in stukken, sommigen verdraaien het tot een andere zin, anderen vermorsen ze, anderen blijven op de korst staan en komen niet tot het binnenste van de zielen. En hij concludeert: recht snijden is als een regel waarnaar men richten moet alle uitleg van de Schrift.

Welnu als het recht snijden ergens van belang is, dan wel bij het onderwerp wat ons in een aantal artikelen bezig houdt. Daarbij zijn er wel wat klippen te omzeilen. Aan de ene kant is er het gevaar van de harde rots Scylla: het koud, verstillend en versteend wetticisme wat ontstaat uit het streven eigengerechtigheid op te richten. Aan de andere kant is er het gevaar van de wilde draaikolk Charybdis, waaruit ontstaat wetteloosheid uit wanbegrip van evangelische vrijheid vanwege oppervlakkigheid en lichtzinnigheid van het hart.

Dat neemt niet weg dat we zowel de Wet als het Evangelie hebben te verkondigen. Het is de schoonheid van de gereformeerde (want bijbelse) religie dat ze spreekt met twee woorden. Heel het Woord van God is Wet en Evangelie. Verkondigen we het Evangelie zonder Wet hangt het Evangelie in de lucht. Verkondigen we de Wet zonder het Evangelie vormen wij een geslacht vrome Farizeeërs of worden mensen wanhopig. Er zijn dan ook wel verlichte ogen nodig om dit te onderscheiden en deze zaken niet met elkaar te verwarren. En tegelijk niet te scheiden wat God heeft samengevoegd. De apostelen al hadden het nodige te stellen met scheefgroei. Er waren de Joodse wetsdrijvers waar Paulus in zijn bief aan de Galaten stelling tegen neemt. Hij had nog maar nauwelijks zijn hielen gelicht of hij had het al over 'uitzinnige Galaten' en vroeg zich af wie hen had betoverd (Gal. 3:1).

Vanwege het grote belang van de zaak gebruikt hij daar hele krasse woorden. En Petrus moest – evenals Judas – de pen opnemen tegen loszinnige wetsverachters. In de verdere loop van de geschiedenis was het al niet veel anders. Telkens kwam het verschil openbaar in de christelijke kerk. In het midden van de tweede eeuw was er Marcion die zich tegen alles wat Jood was keerde en vijandig was ten aanzien van het Oude Testament en in het bijzonder tegen de Wet van God en alleen van het Evangelie wilde weten.

In de dagen van de Hervorming was er de strijd met Rome. Er waren ook de antinomianen, die met kracht werden tegengestaan. Luther heeft tijdens zijn leven al voorvoeld dat het op dit aangelegen punt mis zou gaan na zijn heengaan. En tijdens zijn leven had hij het nodige te stellen met Johannes Agricola, die niet wilde dat de Wet nog verkondigd zou worden aan de christenen. Die waren daar vrij van. In Nederland en Zwitserland zien we de Wederdopers en Libertijnen. In het Engeland van de 17e en 18e eeuw waren er ook die leerden dat de Wet onder het Nieuwe Testament niet meer nodig was. In die strijd komen we de namen tegen van de gebroeders Erskine, Thomas Boston e.a.

Omkeer

In de vorige eeuw hebben we te maken gehad met de omkeer van Wet en Evangelie. De theologie van wat wel de kerkvader van de 20e eeuw is genoemd, Karl Barth, heeft op dat punt diepe sporen getrokken. Al in 1936 betoogt hij dat naar zijn inzicht de orde omgekeerd moest worden van Wet en Evangelie in Evangelie en Wet. Hij brengt daarmee een wezenlijke verandering aan in de klassiek protestantse leer. Luid en duidelijk werd verkondigd dat de christologie alles bepalend is op ons theologisch denken. De concentratie op Jezus Christus is de enige kenbron voor de theologie. Alle nadruk wordt gelegd op het feit dat God Zich in een relatie tot de wereld heeft gesteld, in de relatie van de liefde. De teneur is

dan dat we niet moeten beginnen met Genesis 1, maar bij Johannes 3:16.

Nu kan er geen enkel misverstand over bestaan dat wij het Evangelie hebben te verkondigen. In de brief aan de gemeente van Korinthe laat de grote apostel Paulus weten: ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u dan Christus en Die gekruisigd (1 Kor. 2:2). In de brief aan de Galaten heet het: maar het zij verre van mij, dat ik zou roemen, anders dan in het kruis van Christus (Gal. 6:14). In de brief aan de gemeente van Efeze lezen we: mij, de allermiste van al de heiligen, is deze genade gegeven, om onder de heidenen door het Evangelie te verkondigen de onnaspeurlijke rijkdom van Christus (Ef. 3:8). Het Evangelie, deze goede boodschap van het heil in Christus Jezus is een kracht van God tot zaligheid een ieder die gelooft (Rom 1:16).

Maar dat Evangelie van Christus, het Evangelie van de verzoening in en door Christus veronderstelt de heilige Wet van God en de overtreding van de Wet. Dat Evangelie wordt dan ook eerst vandaar uit verstaan. Het Evangelie van het kruis staat niet op zichzelf. Het is niet iets dat onafhankelijk is van de voorafgaande openbaring van Gods Wet. De eerste boodschap van het kruis is de Wet van God. Want het Evangelie wordt naar zijn inhoud bepaald wordt door dat wat er achter ligt, waarop het ziet en aansluit: de Wet van God, het overtreden en de gevolgen ervan. De Wet van God verstaan, als de uitdrukking, de openbaring van het wezen van God en van de eeuwige wil van God. De Wet die is samengevat in de Decaloog (de tien geboden ofwel de morele Wet). God heeft de mens de Wet gesteld.

Schepper - schepsel

Er is ook de burgerlijke Wet en er is de ceremoniële Wet. De burgerlijke Wet gewoonlijk door menselijke wetgevers, door overheden uitgevaardigd, maar aan Israël gegeven door God Zelf, de Koning en Heere van volk en land. Want Hij, Die de hemel en de aarde bezit, had Zich dit volk ten eigen-

In de dagen van de Hervorming was er de strijd met Rome. Er waren ook de antinomianen, die met kracht werden tegengestaan.

De
ceremoniën
vormden
aanschouwelijk
onderwijs.

dom en dienst uitverkoren. De ceremoniële Wet bevat voorschriften van alles wat de uitwendige religie, de openbare en bijzondere verering van God betreft: van de heilige plaatsten, tabernakel, daarna tempel; van de heilige gereedschappen in het heiligdom; van de heilige personen, heilige tijden, heilige verrichtingen enz. Deze Wetten zijn tijdelijk, maar de zedewet ofwel de tien geboden zijn eeuwig. De burgerlijke rechten en de ceremoniële inzettingen hebben onder het Nieuwe Verbond geen kracht van wet meer. Het betrof alleen het volk Israël tot de komst van Christus. De ceremoniën vormden aanschouwelijk onderwijs. De ceremoniële Wet had een voorbeeldende betekenis. Het heiligdom was beeld van de hemel, de Hogepriester voorbeeld van Christus, de offers voorbeeld van Zijn offer. En ook heeft de

burgerlijke Wet in al haar bijzonderheden een diepere zin. Onder de uitwendige schors bevat die belangrijke leringen en wijst ook voor alle christelijke wetgeving de juiste beginselen aan. Zo was de Wet der geboden in inzettingen bestaande, Efeze 2, een omtuining om Israël, die het Bondsvolk afzonderde en gescheiden hield van de andere volken. God gaf aan Jakob Zijn wetten, deed Israël op Zijn Woorden letten. Hij leerde ze in Zijn wegen wandelen, zo wilde Hij met geen volken handelen. Paulus kan schrijven dat dit volk onder de Wet in bewaring was gesteld (Gal 3), als kinderen die onder opzieners, verzorgers en tuchtmeesters staan en wegens de beperktheid van hun vrijheid op dienstknechten lijken. Al deze inzettingen bij elkaar stonden altijd in verband met de hoge eis van de morele Wet. Je zou kunn zeggen,

het is een nadere uitwerking van de Decaloog. Daardoor heeft God Zijn wil bekend gemaakt aan Zijn Israël. Dat heeft Hij gedaan op de Horeb. Tussen de uitleiding uit Egypte en het brengen in het beloofde land. Maar dat wil niet zeggen dat daarvoor de Wet er niet was. Want God had de Wet al geopenbaard in het paradijs. Adam en Eva stonden al onder de verplichting, de onontkoombare verplichting God gehoorzaam te zijn. De grond voor deze verplichting is de relatie Schepper – schepsel. Die relatie heeft alles te maken met het juiste verstaan van de Persoon en het werk van Christus. Want dat is afhankelijk van het bijbelse zicht op de schepping van de mens. (wordt vervolgd)

K. ten Klooster

Voor de jeugd

Daniël voor jongeren

Daniël 1:2

2 *En de HEERE gaf Jójakim, den koning van Juda, in zijn hand, en een deel der vaten van het huis Gods; en hij bracht ze in het land van Sinear, in het huis zijns gods; en de vaten bracht hij in het schathuis zijns gods.*

'Durft te denken'. Dat is de titel van een boek van het Humanistisch Verbond. Je weet wel, dat is die organisatie waar je die radioreclames van hoort: *Ik geloof in een leven vóór de dood*. En dan wordt je opgeroepen om dat te steunen met geld, want, zo zegt men: *zonder uw steun zijn we aan de goden overgeleverd*. Het is de taal van de hoogmoedige mens die pretendeert te wéten, en niet te geloven. Want geloven, zo zeggen de humanisten, is achterlijk. Zij pretenderen dat de wetenschap gebaseerd is op feiten en dat het geloof slechts een zaak is van aannemen. Bij wetenschap gaat het om logisch denken, om feiten en bewijzen. Terwijl het geloof niet-logisch is en niet te bewijzen

is. Wetenschap is van onze tijd, maar geloof is iets van de Middeleeuwen.

Ik kan mij ergeren aan de arrogante houding van mensen als D66-voorman Alexander Pechtold, of de atheïstische filosoof prof. Herman Philipse of de natuurkundige Stephen Hawking. Die net doen alsof hun betoog niet gebaseerd is op vooronderstellingen en aannames. Die het schepingsgeloof van de Schrift afdoen als absurd (=dwaas, ongerijmd) en de christelijke normen en waarden als discriminerend beschouwen. Maar is het niet veel absurder om te geloven dat een orkaan een vuilnisbelt kan omtoveren in een vliegklare Boeing 747? Want dát geloof is nodig om ervan uit te gaan dat al het leven ontstaan is uit de oerknal. En die zogenaamde humanisten (=menslievend) leggen zo dwingend het gelijkheidsbeginsel aan de maatschappij op, dat het uiteindelijk zal resulteren

in onderdrukking van de christelijke minderheid. Ik wil maar zeggen: liberalen, humanisten, atheïsten en hoe ze verder ook heten mogen, doen precies datgene wat zij het christelijk geloof verwijten. Ze hebben alleen een andere context. De pot verwijt de ketel dat hij zwart ziet.

Vanuit de bovenstaande Bijbeltekst trekken we de lijnen door naar onze tijd en naar ons land en zien we dat onze regering en onze maatschappij het christendom willen wegstoppen in de tempel van Sinear. Wat was Sinear ook alweer voor een plaats? Wel, Sinear, dat is de plaats waar ooit de toren van Babel gebouwd werd. Dat is dus het land van de menselijke hoogmoed. Daar woonden de mensen die zich na de zondvloed tegen de Heere hebben verzet. Die God naar de kroon wilden steken. En in datzelfde hoogmoedige land woonde later ook de trotse koning Nebukadnezar, die dacht dat hij

Wat was
Sinear ook
alweer voor
een plaats?

dat grote Babel gebouwd had. En met die trotse geest bracht hij de heilige vaten uit het huis van de levende God in de tempel van zijn afgod.

De menselijke hoogmoed en trotsheid probeerde de dienst van de Heere te overheersen. De oude oerzonde blijkt steeds weer de kop op te steken. *Gij zult als God wezen...*

Maar wat de mens altijd weer vergeet; wat Nebukadnezar vergat, wat Alexander Pechtold vergeet en wat alle god-loze mensen vergeten, dat is dat ze slechts instrumenten zijn in de hand van de Heere. Ze denken heel wat te zijn en tot heel wat in staat te zijn, maar ze kunnen niet meer doen dan datgene waar God ze de ruimte voor geeft. Nebukadnezar had er helemaal geen erg in, maar hij werd alleen maar gebruikt om het volk van Juda te kastijden.

En al die mensen die op brute of humane wijze over de dienst aan de levende God denken te kunnen heersen, zullen eenmaal onder vinden wat de Heere Jezus heeft gezegd in Mattheüs 18:6-7: *Maar zo wie een van deze kleinen, die in Mij geloven, ergert, het ware hem nutter, dat een molensteen aan zijn hals gehangen, en dat hij verzonken ware in de diepte der zee. Wee der wereld van de ergernissen, want het is noodzakelijk, dat de ergernissen komen; doch wee dien mens, door welken de ergernis komt!*

In feite is er dus meer aan de hand

dan dat de Heere Zijn volk kastijdt door Zijn volk aan Nebukadnezar over te geven. Er is hier een strijd gaande. In het boek Daniël worden steeds twee plaatsnamen genoemd: Babel en Jeruzalem. En behalve dat die plaatsen geologische betekenis hebben, hebben ze in de Bijbel ook een andere betekenis. Het zijn niet alleen plaatsen die echt bestaan hebben, maar ze hebben ook een geestelijke en symbolische betekenis. Babel, dat is het beeld van het wereldse koninkrijk. En Jeruzalem, dat is het beeld het hemelse koninkrijk. In de Openbaringen aan Johannes staan die twee ook tegenover elkaar. Het grote Babylon, dat is het rijk van de vorst der duisternis. En het nieuwe Jeruzalem, dat uit de hemel nederdaalt, dat is Gods Koninkrijk. En die twee rijken die strijden tegen elkaar.

Jongelui, die strijd is nog steeds gaande. De namen zijn wel veranderd. Nebukadnezar leeft niet meer. En van Babel is niets meer terug te vinden. Maar de machten zijn nog dezelfde. De vorst der duisternis is nog altijd bezig om de vaten van het huis Gods onder te brengen in de tempel van de afgod. En de hoogmoedige mens probeert het huis des Heeren leeg te roven. En ja, je mag nog wel aan godsdienst doen, er is een soort 'vrijheid' van godsdienst. Maar wel in de tempel van hun afgod. Hun wetenschapstempel, hun gelijk-

heidsleer, hun zelfbeschikkingsrecht, die staan boven alles. Die overheersen het scheppingsgeloof, die verdringen het Bijbelse pro-life beginsel en het zal niet lang meer duren of die gaan de gelovigen onderdrukken.

Maar... niet verder dan dat God dat toelaat. Want Hij regeert toch!

Jongelui, vergeet deze dingen nooit. Ga niet mee in het denken van de wereld. Werk niet mee aan het leeghalen van het huis van God. Buig niet voor de wetenschappen koste van de Bijbelse beginselen. Laat je niet beïnvloeden door de geest van deze tijd. Vind het niet gewoon als homofielen gaan trouwen. Wen er nooit aan, dat duizenden kinderen in de moederschoot worden vermoord. Laat je niet verleiden door het god-loze amusement van de wereld. Je hebt Gods Woord er niet in mee. En wie de God van het Woord tegen krijgt, die zal het altijd verliezen. Maar als je door genade trouw mag blijven aan Zijn dienst. Dan zul je het niet altijd makkelijk hebben. Dan zijn er de vragen die je bestormen. Dan zijn er de aanvallen op je hart en je verstand. Maar de Heere Jezus zegt: *Gij zult gehaat worden van allen, om Mijns Naams wil; maar wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden.*

M.A. Kempeneers
makempeneers@klikSAFE.nl

*De menselijke
hoogmoed
en trotsheid
probeerde de
dienst van
de Heere te
overheersen.*

Sprekend verleden

De farizeeër en de tollenaar Abraham Hellenbroek (9)

Lucas 18:9-14

Een flauw en lauw gebed is de Heere niet aangenaam. Het gebed dat God aangenaam is dient bovenal een gelovig gebed te zijn. Op een vurige manier en altijd dient er gebeden te worden. De gelijkenis van de farizeeër en de tollenaar

toont dat het gebed in het geloof moet plaatsvinden.

De farizeeër

De Heere sprak tot mensen die bij zichzelf vertrouwden dat zij rechtvaardig waren. Zij steunden op uiterlijke plichten en eigen werken.

In de dagen van de Zaligmaker wilden veel Joden en in het bijzonder de farizeeën hun eigen gerechtigheid oprichten. Men kende God en Zijn rechtvaardigheid niet. Ook was men onbekend met eigen

(Lees verder op pagina 14)

Meditaties

Schrijver	tekst	pagina
Ds. P. den Butter	Genesis 6:8	165
Ds. A. Hoekman	2 Kronieken 30:8	237
Ds. P. den Butter	Spreuken 30:5a	213
Ds. A. van de Weerd	Prediker 7:1	225
Ds. P. Roos	Psalm 31:16a	1
Ds. L.W. van der Meij	Jona 4:1 en 2	33
Ds. P. den Butter	Habakuk 3:19	201
Ds. A. van Heteren	Mattheüs 1:23	285
Ds. P. van Zonneveld	Mattheüs 17:8	45
Ds. A. van Heteren	Markus 1:41	21
Ds. B.L.C. Aarnoudse	Markus 11:11	57
Dr. A. Baars	Lukas 17:32	261
Ds. L.W. van der Meij	Lukas 24:34b	117
Ds. K. Hoefnagel	Johannes 13:7b	81
Ds. A. van Heteren	Johannes 14:26b	141
Ds. P. Roos	Johannes 19:5b	69
Ds. M.A. Kempeneers	Handelingen 2:24	93
Ds. M.C. Tanis	Handelingen 2:4b	129
Ds. M. Vlietstra	Filippenzen 1:27a	189
Ds. A. van de Weerd	2 Thess. 3-1a	177
	1 Thess. 1:2b	
	Rom. 8:34 slot	
Ds. A. van de Weerd	2 Tim. 4:17a	249
Ds. M. Vlietstra	2 Tim. 4:17	273
Ds. G. Bouw	Hebr. 7:25	153
Ds. M.C. Tanis	Openbaring 1:17-18a	105

Van de Redactie

Jaaroverzicht 2011	2
Ambtsdragerconferentie D.V. 14 januari Chr. Geref. Kerk te Noordeloos	
Spreker: ds. J.M.J. Kievit	2
Oudere predikanten: ds. M. Vietstra en ds. P. van Zonneveld zijn beide op dit moment niet in staat voor te gaan in de kerken. Ons medeleven gaat ook uit naar ds. G. Bouw wiens lichamelijke omstandigheden zeer zorgelijk blijven. De Heere gedenke hen in alle opzichten.	46
Biddag voor gewas en arbeid	58
Prins Friso	58
Ontmoetingsdag 14 april 2012	82
Zendingsdag Elburg 18 juli 2012	106
Hemelvaartsdag en Pinksteren	118
Ds. M.A. Kempeneers toegetreden tot het bestuur van de stichting "Bewaar het Pand"	130
Afscheid van de gemeente Elburg zal plaatsvinden op D.V. zondag 10 juni 2012	130
D.V. 20 juni zal ds. Kempeneers bevestigd worden tot predikant van Katwijk aan Zee	130
Ds. K. Hoefnagel hoopt in deze dienst voor te gaan, om 15.00 uur; de intrededienst	
Begint om 19.30 uur	
Het LCJ heeft voor het eerst een digitaal jaarverslag gemaakt	130
Ontmoetingsdag Bewaar het Pand Urk, D.V. zaterdag 15 sept. 2012	166
Ds. M. Vlietstra heeft gemeend vanwege zijn leeftijd (88 jaar) zich als bestuurslid uit de Stichting 'Bewaar het Pand' terug te trekken.	190
Per 31 december 2012 is het LCJ omgezet naar Stichting met Raad van Toezicht	214
Reformatieherdenking 31 oktober 2012	238
Dankdag voor gewas en arbeid 7 november 2012	238
Ds. en Mevr. Vlietstra mochten in de maand november gedenken dat zij 60 jaar getrouwd waren en dat het 60 jaar geleden was dat ds. Vlietstra in het ambt van dienaar des Woords bevestigd werd.	274

Ds. en Mevr. Kieviet mochten gedenken 40 jaar getrouwd te zijn	286
Kerst en Jaarwisseling	286

ARTIKELEN

Ambtelijke praktijk

Ds. M.C. Tanis	Spreken. Gegrond. Judas 12-15	2
Ds. M.C. Tanis	Let op. Judas 16-19	22
Ds. M.C. Tanis	Aansporing tot bekwaamaking. Judas 20-21	34
Ds. M.C. Tanis	Het gemeentelven. Judas 22-23	46
Ds. M.C. Tanis	Een sterkend slotwoord Judas 24-25	58
Ds. M.C. Tanis	En toch Johannes	70
Ds. M.C. Tanis	Lessen ook nu 1 Johannes 1-5	82
Ds. M.C. Tanis	Overall onderwijs	94
Ds. M.C. Tanis	Levensvoorbeeld 2 Joh.:1-a	106
Ds. M.C. Tanis	Echt liefhebben is onbegrensd 2 Joh:1	118
Ds. M.C. Tanis	Waarheidsbeleving 2 Joh.:2 en 3	130
Ds. M.C. Tanis	Levenspraktijk 2 Johannes:4-6	142
Ds. M.C. Tanis	Paraat en daad 2 Johannes:7 en 8	161
Ds. M.C. Tanis	De waarde van Christus' leer 2 Johannes:9	166
Ds. M.C. Tanis	Radicaliteit 2 Joh. 10 en 11	178
Ds. M.C. Tanis	Liefde in woord en daad 3 Joh.: 1 en 2a	190
Ds. M.C. Tanis	Vreugde in het werk van God 3 Joh.:2b-4	202
Ds. M.C. Tanis	Levenstaak 3 Joh. 5-8	214
Ds. M.C. Tanis	Attendheid 3. Joh. 9 en 10	226
Ds. M.C. Tanis	Pastor zijn. 3 Joh.:11-12	238
Ds. M.C. Tanis	Correspondentie. 3 Joh. 13-15	250
Ds. M.C. Tanis	Een sprekend moment	262
Ds. M.C. Tanis	Belijden en beleven	273
Ds. M.C. Tanis	Leeft het verleden?	286

De praktijk der godzaligheid

Ds. J.M.J. Kieviet	Het avondmaalsformulier (60)	4
Ds. J.M.J. Kieviet	Het avondmaalsformulier (61)	26
Ds. J.M.J. Kieviet	Het avondmaalsformulier (62)	38
Ds. J.M.J. Kieviet	Het avondmaalsformulier (63)	50
Ds. J.M.J. Kieviet	Het avondmaalsformulier (64)	62
Ds. J.M. J. Kieviet	Het avondmaalsformulier (65)	74
Ds. J.M.J. Kieviet	Het avondmaalsformulier (66)	98
Ds. J.M.J. Kieviet	Het avondmaalsformulier (67)	111
Ds. J.M.J. Kieviet	Het avondmaalsformulier (68)	121
Ds. J.M.J. Kieviet	Het avondmaalsformulier (69)	133
Ds. J.M.J. Kieviet	Het avondmaalsformulier (70)	147
Ds. J.M.J. Kieviet	Het avondmaalsformulier (71)	174
Ds. J.M.J. Kieviet	Het avondmaalsformulier (72)	186
Ds. J.M.J. Kieviet	Het avondmaalsformulier (73)	193
Ds. J.M.J. Kieviet	Het avondmaalsformulier (74)	206
Ds. J.M.J. Kieviet	Het avondmaalsformulier (75)	215
Ds. J.M.J. Kieviet	Het avondmaalsformulier (76)	228
Ds. J.M.J. Kieviet	Het avondmaalsformulier (77)	257
Ds. J.M.J. Kieviet	Het avondmaalsformulier (78)	279

Kerkelijk actueel

Ds. P. Roos	Kerkplanting	14
Ds. P. Roos	Ambtelijk contact	23
Ds. P. Roos	Een gestolen Jezus	36
Ds. P. Roos	Vervolging	48
Ds. P. Roos	Kerkverlating	60
Ds. P. Roos	Lijdensprediking	72
Ds. P. Roos	HHK	84
Ds. P. Roos	Jongeren	96
Ds. P. Roos	Pasen	107

Ds. P. Roos	De leer	119
Ds. P. Roos	Zekerheid	132
Ds. P. Roos	Heilszekerheid	143
Ds. P. Roos	Zekerheid des geloofs	154
Ds. P. Roos	Klokkenluiders (1)	167
Ds. P. Roos	Klokkenluiders (2)	180
Ds. P. Roos	GKV (1)	191
Ds. P. Roos	GKV (2)	204
Ds. P. Roos	Ds. G. Bouw	222
Ds. P. Roos	Moderne preken	231
Ds. P. Roos	Denktank	241
Ds. P. Roos	GKV (3)	251
Ds. P. Roos	Hoe preekte Jezus?	264
Ds. P. Roos	Rutte	275
Ds. P. Roos	Gezinsleed	288
Ds. K. Hoefnagel	Impressie Werkendam	109

Voor u gelezen

John Bunyan	Wat het wil zeggen tot Christus te komen	160
John Bunyan	Wat het zeggen wil tot Christus te komen	171
John Bunyan	“Beginnende van Jeruzalem” Lukas 24:47	184
John Bunyan	Wat moet ik doen? Hand. 16:31	195
John Bunyan	Wat moet ik doen? Rom. 8:26	207
G.F. Gezelle Meerburg	Vrucht dragen, Joh. 15:5	217
B. Smytegelt	Het komen tot Christus	243
Wilhelmus à Brakel	De voorbereiding op het Heilig Avondmaal	253

Sprekend verleden

Ds. A. van Heteren	Theodorus van der Groe. De bekering (11)	29
Ds. A. van Heteren	Theodorus van der Groe. De bekering (12)	
	(slot)	41
Ds. A. van Heteren	Simon Oomius. Een kerk in het klein (1)	53
Ds. A. van Heteren	Simon Oomius. Een kerk in het klein (2)	64
Ds. A. van Heteren	Simon Oomius. Een kerk in het klein (3)	77
Ds. A. van Heteren	Simon Oomius. Een kerk in 't klein (4)	87
Ds. A. van Heteren	Simon Oomius. Een kerk in 't klein (5)	112
Ds. A. van Heteren	Simon Oomius. Een kerk in 't klein (6)	124
Ds. A. van Heteren	Simon Oomius. Een kerk in 't klein (7)	136
Ds. A. van Heteren	Simon Oomius. Een kerk in 't klein (8)	145
Ds. A. van Heteren	Simon Oomius. Een kerk in 't klein (9) slot	157
Ds. A. van Heteren	Abraham Hellenbroek (1)	169
Ds. A. van Heteren	Abraham Hellenbroek (2)	182
Ds. A. van Heteren	Abraham Hellenbroek (3)	196
Ds. A. van Heteren	Abraham Hellenbroek (4)	220
Ds. A. van Heteren	Abraham Hellenbroek (5)	244
Ds. A. van Heteren	Abraham Hellenbroek (6)	255
Ds. A. van Heteren	Abraham Hellenbroek (7) Zelfonderzoek	267
Ds. A. van Heteren	Abraham Hellenbroek (8) Vader der eeuwigheid	292

Voor de jeugd ds. M.A. Kempeneers

Daniël 1:1-2a	265
Daniël 1:1-2a	278
Daniël 1:1-2a	290

Vragenrubriek ds. K. Hoefnagel

Het zondvloedgebed (2)	6
Izak zegent Jakob	28
Een ieder bedenke.....	40
Separerende prediking	51

Kent de duivel onze gedachten?	63
Het Nieuwe verbond	75
Wijs of dwaas?	86
Het lichaam van Mozes	99
De liefde van de zondares	123
Mensen en engelen	135
Jeugdzonden	156
Jezelf een oordeel eten	173
Kent de duivel onze gedachten?	185
Adam en de Middelaar	208
De enge poort (1)	218
De enge poort (2)	230
Kom ik om, dan kom ik om	256
De rijke jongeling	268
Micha	281
Simon	290

Ontmoetingsdag D.V. zaterdag 14 april 2012	73
te Werkendam in de Chr. Geref. Kerk.	
1 Korinthe 15 zal centraal staan	
Sprekers: ds. M.C. Tanis, ds. P. de Vries (HHK)	
ds. J.M.J. Kieviet en ds. D. Zoet (HHK)	

Ontmoetingsdag D.V. zaterdag 15 september 2012	
te Urk in de Chr. Geref. Kerk.	
Het thema van deze dag was “De eindtijd”	
Sprekers: ds. L.W. van der Meij, ds. D. Heemskerk (HHK)	
ds. J.M.J. Kieviet en prof. dr. A. Baars	

Instituering

Donderdag 13 december 2012 werd de preekplaats Renswoude (voorheen Overberg) geïnstitueerd als zelfstandige Chr. Geref. Kerk	
Ds. L.W. van der Meij leidde de dienst en bediende het Woord uit Maleachi 4:1 en 2.	293

Boekbesprekingen

Ds. G.J. van Aalst	Nodig te weten, verkl. H.C.	294
Dr. A. Baars	De eenvoudige Heidelberger.....!	233
Ds. F. Bakker	Blijft in Mij	247
De Banier	Onze vorstin	151
Andrew Bonar	Lessen uit Leviticus	139
H. Bor	Dagboek, En ga mij met Uw heillicht voor	295
J. Bout en N.J. Spaan	Langs oude paden op nieuwe wegen	
	Zwerftochten in Schotland	114
Thomas Brooks	Gouden appels in zilveren gebeelde schalen, de voortreffelijkheid van een vroegtijdige bekering	31
Ds. P. den Butter	Driemaal gezalft	149
Drs. Els J. van Dijk	De hunkerende generatie	54
Geref. Bijbelstichting	“Oudvaders. Hun leven en hun werk.”	259
Ds. W. van Gorsel	De goede keus	43
H. van Groningen	Jongeren naar het huwelijk	150
Ditteke den Haan	2 leesboekjes: deel 1 Oude Testament	
	Deel 2. Kerst Nieuwe Testament	247
Ditteke de Haan	Toepi en de blanke Toean	282
Gerry Ham-Willemsen	Zorgen voor anderen	269
Ds. D. Heemskerk	Wiens gunst ons troost	139
Arthur Hildersham	De genezing van zondezieke zondaren	30
R. Hoogerwerf-Holleman	Tussen twee rijen van stenen	44
R. Hoogerwerf-Holleman	Helden zonder kroon	67
Simon Jones	De wereld van de vroege kerk	197
Ds. Tj. De Jong	Strijdend erven	294
Gerbrand de Jong, e.a.	Dagboek over de bergrede, Rotsvast	295
Ds. H. Korving	U komt de belofte toe en uw kinderen	17

Ds. B. Labee	Waarover hebben we het?	127
Arie Jan de Lely	Wat depressie met je doet	234
Maarten Luther	Dagboek, Uit de diepten roep ik tot U	17
Maarten Luther	Al ging ik ook in een dal	246
Ds. P. Molenaar	Straks volkomen zaligheid	18
Ned. Ver. Tot bev. Zondagsrust en de Zondagsheiliging	Een lied op den sabbatdag, deel 3	210
Ds. Simon Oomius	Een kerk in 't klein	188
John Owen	Als zonde mij omringt	150
Ds. H. Polinder	David Man naar Gods hart	31
Ds. D. Quant e.a.	Jaarboek Chr. Geref. Kerken in Ned.	11
Ben de Raaf	Zoom in, Bijbels dagboek	55
Ben de Raaf	Bijbels dagboek voor jongeren	91
G. Roos	Schepen in de nacht	43
D. Rosbergen	Toch geloven	101
Ds. P. van Ruitenburg	Inscherpen	139
J.C. Ryle	Voor al mijn zonden	80
P. Schalk	Daar staan we voor	126
W. Schippers	De vondeling	43
W. Schippers	Het veerhuis en de Rozendonk	43
W. Schippers	Eiberslust	150
W. Schippers	Wapenbroeders	163
W. Schippers	De zoon van schipper Holting	198
W. Schippers	Oog om oog	234
Ds. A. Schot	Jakob heb ik liefgehad	17
Ds. A. Schreuder	Naar eer en geweten	89
Bernardus Smytegelt e.a.	Dagboek met kanttekeningen	295
Susannah Spurgeon	Een tafel in de wildernis	115
Ds. L. Terlouw	Als thuisblijven moeilijk wordt	31
Ds. L. Terlouw	Een lege plaats	116
Drs. R. Toes	Verweesde generaties	295
L.J. van Valen	Opgebrand in dienst van zijn Zender	19
Dr. W.H. Velema	Wie is God?	138
Ds. W. Verboom	Uw Woord is mijn lamp	247
Ds. A.T. Vergunst	Brug naar Esther	115
Ds. W. Visscher	De zeven bazuinen	234
Ds. A. v.d. Weerd	Slecht nieuws-goede Boodschap	16
Ds. J. Westerink	Doet dat tot Mijn gedachtenis	148
Prof. G. Wisse	Pastorale brieven rond de heilsfeiten	19
G. van der Zwaan	De eenvoudige Geloofsgetuigen op de Noord-west-Veluwe	102
Ds. H. Zweistra	Trouw en Geloof houdende	18
Ds. H. Zweistra	Inzomen op Kort Begrip	19
Ds. H. Zweistra	Simsons kracht en zwakheid	102

Persbericht

Landelijke diakendag D.V. 29 januari 2011 in de Pniëlkerk te Veenendaal	20
Hulpverleningsdag op 5 februari 2012	32
Platform Waarden en Normen	56
Psalmzangdag in Grote Kerk Dordrecht, 31 maart 2012	56
Cursus Geestelijke Vorming, uitgaande van de Hersteld Hervormde Gemeente en Chr. Geref. Kerk: Spreker H. van Groningen uit Kapelle, D.V. 16 febr. 2012	56
D.V. zaterdag 21 april 2012 Open dag Waardheim te Puttershoek	66
Deputaten Pastoraat in de gezondheidszorg D.V. 14 april 2012 in de Chr. Geref Fonteinkerk te Bunschoten	66
ReVOKE D.V. zaterdag 31 maart 2012 in de Adullamkerk te Barneveld	67
Chr. Urker Visserkoor t.b.v. de SEZ D.V. 31 maart 2012 te Krimpen a/d IJssel	67
Algemene ledenvergadering VGS D.V. zaterdag 14 april 2012 in het Herv. Centrum, Talmastraat 9 te Hardinxveld-Giessendam	78
Hulpverlening Roemenië- D.V. 31 maart 2012 koor en samenzang in de grote Kerk van Oldebroek.	79
HHJO conferentie 16+ D.V. 2 tot 4 mei 2012 in de Albertshoeve te Ermelo	79
HHJO conferentie 19+ D.V. 30 maart tot 2 april in de Albertshoeve te Ermelo	

Idem 11 tot 14 mei 2012 in de Bosbeek te Bennekom	79
LCJ jeugdappel – 16 D.V. 14 april 2012 Locatie: gebouw van de LEG (Schiphol-Rijk)	79
CGK Kerkendag op Urk D.V. vrijdag 18 mei 2012	89
Algemene Ledenvergadering VGS D.V. 14 april 2012 in Herv. Centrum te Hardinxveld-Giessendam	89
Appèlgroep Klassiek Gereformeerd Belijden Woudenberg in 2012	100
Bezinningsavond op D.V. 2012 april 2012 binnen de classis Leeuwarden; Spreker: Ds. P. den Butter; onderwerp: “Rechtvaardig door het geloof”	101
Haamstedeconferentie D.V. op 27, 28 en 29 augustus 2012 in conferentieoord “Mennorode” te Elspeet.	101
Zendingsdag Elburg, D.V. 18 juli 2012 Locatie: Geref. Kerk Vrijheidsstraat 1, Elburg	101
Kruispuntconferentie Belijdenis, D.V. 16 juni 2012, CGK te Meerkerk	126
Kruispuntconferentie Huwelijk, D.V. 9 juni 2012, HHK te Nijkerk	126
De volhouder wint! Kinderappel -12 LCJ, D.V. 19 mei 2012 te Noordeloos	126
Pinksterappèl, D.V. tweede Pinksterdag, 2012 in de grote kerk van Weesp	126
Vakantiereizen voor lichamelijk gehandicapten (uitgaande van het Deputaatschap Pastoraat in de gezondheidszorg van de Chr. Geref. Kerken)	138
Deputaten buitenlandse zending zijn op zoek naar kandidaten voor het zendingswerk in Thailand (Isaan).	138
Commissie vormingswerk Christelijke Gereformeerde Kerken	163
Cedrah, woonzorgcentrum Uitzicht, te Vlaardingen vraagt personeel	163
Op uitnodiging van St. De Tabernakel zal dr. J.R. Beeke in Nederland lezingen houden. In de week van 13-18 september organiseert de Tabernakel drie bezinningsavonden.	198
Op D.V. 3 september zal de opening plaatsvinden van het academisch jaar 2012/2013 aan onze universiteit. De rede in deze bijeenkomst wordt gehouden door prof. dr. A. Baars. Het thema is: ‘De eenvoudige Heidelbergse....!’	198
Op D.V. zaterdag 29 september 2012 houdt de Stichting Studie der Nadere Reformatie haar jaarlijks congres in de aula van Hogeschool De Driestar, te Gouda	198
SSNR, De jaarlijkse wintercursus besteedt deze keer aandacht aan het geestelijke leven bij puriteinen, cursusleider dr. R. Bisschop, tel. 0318 – 522691	210
D.V. vrijdag 12 oktober 2012 bezinningsavond in de Chr. Geref. Sionskerk te Damwoude, aanvang 19.45 uur. Spreker: ds. A.J.T. Ruis, onderwerp: “Vierderlei geloof”	223
Jeugdappel + 16 Het LCJ organiseert D.V. op 27 okt. 2012 het jaarlijks Jeugdappel, in gebouw LEG, Kruisweg 55, Aalsmeerderbrug.	224
LCJ Bijbelstudieconferenties D.V. 2-5 november i.s.m. HHJO voor jongeren vanaf 23 jaar. Van D.V. 23-26 november 2012 organiseert het LCJ een Bijbelstudieconferentie voor jongeren vanaf 16 jaar. Het thema is: Openbaring- Waar gaat het met de wereld naar toe? De Bijbelstudie Cruise met als thema Eén in een lijdend Lichaam. Deze wordt gehouden van D.V. 3-5 januari 2013.	
De conferenties zullen gehouden worden in het Koos Vorrinkhuis in Lage Vuursche.	224
D.V. 27 oktober 2012 gezamenlijke ambtsdragerbijeenkomst CGK/HHK in Chr. Geref. Kerk te Werkendam. Spreker Dr. W. van Vlastuin.	233
Jaarlijkse info-avond op de TUA, 23 november 2012	246
Vereniging Samen Alleen (voor weduwen en weduwnaren tot 60 jaar), Najaarsvergadering op DV 24 november 2012 te Bunschoten in de Chr. Geref. Kerk	
Spreker: Dhr. N. v.d. Voet.	259
Samen delen is een lotgenotengroep voor jongeren tussen 15 en 30 jaar van wie één of beide ouders is overleden. DV 17 november 2012 bezinnende bijeenkomst. Thema: Verder na verdriet. Spreker: Dr. Joke Korteweg, Plaats: te Ottoland.	259

Varia

D.V. vrijdag 20 januari 2012 Chr. Geref. bezinningskring binnen de classis Leeuwarden. De bijeenkomst wordt gehouden in de Chr. Geref. te Damwoude. Dr. M.J. Kater spreekt over: “De Geest en / in het leven van Christus”	20
Zangavond in de Bovenkerk Kampen D.V. vrijdag 10 februari 2012	32
Steun het Evangelisatiewerk in Gent	80
Bonisa zending, D.V. 21 april te Veenendaal	80
Steun bijbelscholen in China	91
Bonisa landdag te Veenendaal D.V. 21 april 2012	92
Mbuma Zendingsdag ’s-Hertogenbosch D.V. 30 april 2012	92
LCJ Christelijke Gereformeerde Kerken, zoekt jeugdwerkadvisers	104
Ds. A. van de Weerd, 40 jaar predikant	115

Gezinsdag D.V. 9 juni 2012 te Uddel; St. Bonisazending; Is. da Costafonds en St. Stéphanos	140
Overlijdensadvertentie Jacob Snoek	151
Zendingsdag Chr. Geref. Kerk, Elburg D.V. 18 juli 2012	152
De Enige Troost, catechisatiemethode, die in 5 delen de catechismus behandelt door ds. A.C. Uitslag	199
Overlijdensadvertentie ds. G. Bouw, kerkenraad CGK Doornspijk	211
Overlijdensadvertentie ds. G. Bouw, kerkenraad CGK Urk Eben-Haëzer	211
Cursus geestelijke vorming Middelharnis – 2012/2013	211
De Vaste Grond, Lesboek voor de belijdeniscatechisatie door ds. H. Korving	211
Bevindingen, door Adriaan van Belzen; aan het woord komen de predikanten P. den Butter, E. Hakvoort, A. van Heteren, A. Kort, B. Reinders, A. Simons, W. Visscher en J. Westerink.	212
Uitgeverij Den Hertog, Bijbels dagboek voor jong en oud, H. Bor	259
Advertentie 60-jarig ambtsjubileum ds. M. Vlietstra op D.V. 19 november 2012	260
Gereformeerde Bijbelstichting, Statenvertaling ook in de toekomst	260
Dankbetuiging i.v.m. overlijden ds. G. Bouw	269
Nieuw: Voor vereniging en bijbelstudiekring, te bestellen bij ds. H. Korving	270
Hudson Taylor, voor Chr. (vervolg)onderwijs in China	270
RST Zorgverleners, tel: 0342 – 422324	271
Noodkreet Stichting China, Veenendaal	271
Timotheos: “Een roep uit Malawi”	271
Spaans Evangelische zending, najaarsactie	272
Eleos, Amersfoort, Zijn op zoek naar: Begeleider in Katwijk, woonvorm De Reling	272
Stéphanos – Geef weeskinderen een toekomst	284
St. Vrienden van Heidelberg en Dordrecht	296

(Vervolg van van pagina 7)

Hij beleed geen enkele zonde en deed alsof hij heel veel had wat in de ogen des Heeren goed was.

nietigheid en onwaardigheid. Tot zulke mensen sprak de Zaligma-ker de gelijkenis van de farizeeër en de tollenaar. Twee mensen gingen op in de tempel om te bidden. Een farizeeër en een tollenaar. De farizeeën wilden zich onderscheiden van het gewone volk en de tollenaars werden erg veracht door het volk. Bidden is een wezenlijke en noodzakelijke godsdienstige plicht. Aan de buitenkant leek het bij beide bidders hetzelfde. Maar de gestalte waarin gebeden werd en de woorden waarmee gebeden werd waren totaal verschillend. Het was de gewoonte staande te bidden. Dat deed ook de farizeeër. Hij had zich afgezonderd van de onreine tollenaar. Hij had zich ook afgezonderd om op te vallen. Hij had alleen maar oog voor de deugden die hij bij zichzelf dacht te vinden. Hij stond er niet erg bij stil dat een heilig God hem zag. Hij had hoge gedachten van zichzelf en verhief zich boven de andere mensen. Hij stond ver boven de schare die de wet niet kent. Hij was beter dan rovers, onrechtvaardigen en overspelers.

Hij verhief zich ook boven de tollenaar. Hij had juist God moeten danken omdat hij een tollenaar in de tempel zag. Maar hij verachtte hem en veroordeelde hem liefdeloos. De farizeeër vastte tweemaal per week. Hellenbroek schrijft dat er maar één vastendag door God was ingesteld: de tiende van de zevende maand op het feest van de verzoening. De andere vastendagen waren menselijke instellingen. Bovendien gaf de farizeeër de tienden van al wat hij bezat. In Deuteronomium 12 wordt voorgeschreven dat de tienden van de vruchten en van de beesten gegeven dienen te worden tot onderhoud van de priesters en de levieten. Moeskruiden en andere kleine dingen waren daarvan uitgezonderd. Maar deze farizeeër deed het tot in het kleinste toe. Hij keek naar zijn eigen deugden en daden met een groot vergrootglas. Hij dankte de Heere voor dit alles. Dit was meer een vertoon van dankbaarheid dan een ware dankzegging. De farizeeër stond daar zonder enige erkenning van zijn zonden. Er was geen

nederigheid en geen ootmoed. De farizeeër sprak een gebed uit zonder geloof in de Messias, want hij steunde op zijn eigen verdiensten. Zijn gebed was zonder liefde, want hij veroordeelde de andere mensen. Zijn gebed was vol geveinsdheid en zelfbedrog. Hij probeerde God als het ware te bedriegen. Hij beleed geen enkele zonde en deed alsof hij heel veel had wat in de ogen des Heeren goed was. Hij deed zelfs dingen die God niet eiste, wat eigenwillige godsdienst is. Hellenbroek schrijft: “O! wat een stinkende adem in de neusgaten van een heilig God.”

De tollenaar

Misschien lette er niemand op de tollenaar, maar God zag hem. De tollenaar stond van verre. Hij wilde zijn ogen niet opheffen naar de hemel. Er was een wonder met hem gebeurd. Hij die teveel geld vroeg van zijn volksgenoten, hij die zich gewenteld had in de zonden, was van een wolf een lam geworden. Hij stond in de tempel om te bidden. “En dat is gemeenlijk het eerste werk van

Gods genade in een zondaar hem te drijven tot het gebed.” Zo staat het ook van Paulus opgetekend: ‘Ziet, hij bidt.’ Hij stond van verre, ongetwijfeld in de voorhof der heidenen of in het voorhof van het volk. “Hij durft niet naderen, vreemde dat hij zich zengen (branden- vH) mocht aan het heilige, dat hij door het vuur van Gods verbolgenheid mocht verslonden worden.” Hij wilde de ogen niet opheffen naar de hemel. Het opheffen van de ogen was heel gebruikelijk in het gebed. Wie zich verootmoedigde en schaamde vanwege het bedreven kwaad bad met neergeslagen ogen. De tollenaar zonk weg in heilige schaamte en verlegenheid voor de Heere. Hij sloeg zijn ogen naar de aarde om te betuigen dat hij de dood en het graf had verdiend. Hij had het zich waardig gemaakt dat de aarde zich zou openen om hem te verslinden. Hij sloeg op zijn borst. Het op de borst slaan was een algemeen bekend teken van droefheid. Hij wist dat het kwaad van binnen huisde. Hij wist ook dat de Heere geen behagen had in de dood van de zondaar. Hij greep niet naar de strop, zoals Judas dat deed. Hij wendde zich tot de Heelmeester van Israël. Hij riep: ‘O God, wees mij zondaar genadig.’ Hij beleefde zwaar gezondigd te hebben tegen al de geboden van God. Hij verdiende Gods toorn en de eeuwige verdoemenis. Hij kon zichzelf niet redden. Hij zocht genade en vergeving in de borgtocht en het offer van de Middelaar. Bij deze tollenaar was kleinheid en een diepe schaamte. Hij veroordeelde zichzelf. Hier was een krachtadig en werkzaam geloof. Bij de tollenaar was oprechtheid. De tollenaar was een zondaar die niets had van zichzelf.

Oordeel

In de woorden van de Zaligmaker klonk Zijn oordeel door over de tollenaar en over de farizeeër. “Wie in geloof en oprechtheid voor de Heere komt, ontvangt ook de vrucht des geloofs, de gerechtigheid van de Middelaar; maar die in trotsheid, waan van eigengerechtigheid, dubbelhartigheid en verachting van anderen

tot God nadert, gaat zo onrein uit de tempel als hij er ingekomen was, zonder ware gerechtigheid, of het minste aandeel daaraan.” Beiden gingen af, daalden af van de hoogte waar de tempel op lag en gingen naar huis. ‘Deze ging af gerechtvaardigd in zijn huis meer dan die.’ De woorden ‘meer dan die’ betekenen niet dat de farizeeër toch enige gerechtigheid voor God zou hebben, maar betekenen dat hij helemaal geen gerechtigheid had. Hooguit had hij in eigen inbeelding of in het oordeel van anderen enige gerechtigheid. Hij miste de gerechtigheid die uit het geloof in Christus is. De Zaligmaker zegt ‘Ik zeg ulieden’: tegenover de geestelijke leidslieden in die dagen. De Zaligmaker voegt er nog bij: ‘want een ieder die zichzelf verhoogt, zal vernederd worden, en die zichzelf vernedert, zal verhoogd worden.’ De Bijbel staat vol van voorbeelden: Nebukadnezar, Belsazar en Herodes. De farizeeër verhoogde zichzelf buitenmate, hij zou vernederd worden. De tollenaar vernederde zich diep en zou verhoogd worden.

Toepassing

De gelijkenis is beschamend voor de werkheiligen, bijzonder voor de papisten (roomsen). De papisten lijken op de farizeeër. De roomsen hebben eigengerechtigheid, overtollige goede werken, gebeden bedevaarten, zelfkastijdingen en vastendagen. Dit alles zal hen niet rechtvaardigen.

Hellenbroek schrijft dat er onder gereformeerde kerkmensen duizenden zijn die zich net zo bedriegen als de farizeeër. Velen bouwen op dezelfde gronden als de farizeeër. Zij vinden zichzelf beter dan veel andere mensen. Zij zijn geen rovers, geen onrechtvaardigen, geen overspelers en geen moordenaars. Zij leven matig en netjes. Niemand heeft iets van hen te zeggen. Zij zijn de ergste zondaren niet. Op zichzelf genomen is het een goede zaak vrij te zijn van grove zonden. Het is mogelijk veel zonden niet te doen en toch zonder genade te zijn. In sommige opzichten beter te zijn dan anderen is ook niet verkeerd, maar

het is niet genoeg. Iemand is niet gezond omdat een ander zieker is. De rijke jongeling was beter dan duizenden uit zijn dagen, maar hij was op de brede weg. “Denk niet dat beter te zijn dan anderen een merkteken van een goede staat is.”

Velen rusten op uiterlijke godsdienstige plichten: zij bidden, gaan naar de kerk en nemen deel aan het Avondmaal. Daaruit concluderen zij dat hun staat goed is. Kaïn offerde ook en Herodes hoorde Johannes graag. Laat wat Gods Woord zegt van de farizeeër u tot schrik zijn. “Gij zult afgaan naar een eeuwig huis, maar ongerechtvaardigd: die hoge ogen zullen eens ellendig vernederd worden.”

Het voorbeeld van de tollenaar is een bemoediging voor hen die door ontdekking begeren om te zien naar genade. Een bemoediging voor hen die ongetroost zijn en door onweder voortgedreven worden. Zulken moeten niet bij zichzelf blijven zitten. Keer u naar de Heere. Leg u als een arme smekeling voor de voeten van de Heere neer. Doe het van verre staande, met heilige schaamte, als met neergeslagen ogen, sla in ware droefheid op de borst, belijd dat u een zondaar bent, neem de toevlucht tot de Heere Jezus en Zijn vrije genade. Dan zult u ook gerechtvaardigd naar huis gaan. “En wat is hier dan ook in dit voorbeeld van de tollenaar voor ware bekommerden een zeer troostrijke bemoediging.” Zij zullen het ondervinden: die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen. Bent u bevreesd voor de hoogheid van de Persoon met Wie u te doen hebt? Hij is Dezelfde als met Wie de tollenaar te doen had. Denkt u dat u veel zondiger bent als de tollenaar? “Kan iemand te vuil wezen om gereinigd te willen worden? Het moet u te meer naar de Heere toe drijven.” Zegt u dat u niet zo verbrijzeld bent als de tollenaar? Het gaat erom of de verbrijzeling oprecht is. Zegt u: ik heb langer gezondigd dan deze tollenaar? Ik heb te lang gewacht? De Heere zal mij wegzenden. Het is voor mij te laat. Dan doet u in ongeloof tekort aan de eer, liefde en trouw van de

*Het opheffen
van de ogen
was heel
gebruikelijk in
het gebed.
Wie zich
verootmoedigde
en schaamde
vanwege het
bedreven
kwaad bad met
neergeslagen
ogen.*

Heere Jezus. Christus staat nog met uitgebreide armen te wachten om alle ware boetvaardigen die naar hem toevluchten te ontvangen. Zegt u dat u krachteloos bent? Doe wat de tollenaar deed. Leg u maar zoals u bent voor de Heere neer. U zult op Gods tijd geholpen worden. “Waagt het maar

op de genade zoals de tollenaar en gij zult welkom zijn.” Christus is uit de hemel neergekomen om zondaren te zaligen. De Heere zegt in Jesaja 66:2 ‘Maar op dezen zal Ik zien, op de arme en verslagene van geest en die voor Mijn woord beeft.’ U zult bekleed worden met de gerechtigheid van Christus.

“Wel verootmoedigt u dan vrij tot het allerdiepste toe, de genade zal u wederom verheffen, wordt met Christus de allernederigste, Hij zal u eens met eer en met heerlijkheid kronen. Want die zichzelf vernedert, die zal verhoogd worden.’

A. van Heteren

Ambtelijke praktijk

Dordt is niet verdord

Zijn we dankbaar voor de Dordtse Leerregels? Deze vraag roept onwillekeurig gedachten op. De kerkelijke situatie was in de 16e eeuw niet rooskleurig. Door een felle strijd is het gekomen tot samenstelling van de Dordtse Leerregels. Duidelijk kwam aan het licht dat er waren die wel met de reformatie meegegaan waren, maar die de gereformeerde belijdenis niet van harte aanvaard hadden. Formeel hield men zich aan de belijdenis, maar in de praktijk bleek het anders te zijn. Bijzonder als het ging over de predestinatie en het werk van de verlossing door Jezus Christus. Door de jaren heen zijn er zulke personen geweest met afwijkende opvattingen, maar nu wordt het zelfs zo gezegd dat de bovengenoemde zaak, met de Dordtse Leerregels inclusief, een achterhaalde zaak is. Men spreekt zich als volgt hierover uit: Zeker, de leerregels zijn kerkelijke geschriften geworden, maar het zijn uiteindelijk menselijke geschriften en voor correctie vatbaar. Ook mag niet vergeten worden, zo wordt er gezegd, dat de Dordtse Leerregels de tijdgeest van toen ademen en wij leven in de 21e eeuw. We leven zelfs in een heel andere tijd. Een tijd die ons oproept met heel andere vragen bezig te zijn en op heel andere gebieden richting te geven. De bezinning gaat niet meer over de leer en zeker niet over de dogmatiek, maar over het leven. Hoe staan we in het leven. Hoe is de houding tot de naaste en wat doen we voor

en met de naaste. In het kerkelijk leven valt het accent op de levensheiliging. Maar nogal gevuld naar menselijk visie. Eenzijdig gevuld uit het Woord van God. De kerk is in verschillend opzicht in beweging.

De beleden leer

Gaat het over de afwijkende gevoelens in de 16e eeuw: zij kwamen bijzonder na de dood van Arminius naar voren. Zijn geestverwanten stelden de zogenaamde Remonstrantie op. Daarin werd het belijden vastgelegd. Daardoor was terugkeer tot het gereformeerd belijden uitgesloten. Dit nu heeft geleid tot het besluit en de uitspraak van de Nationale Synode te Dordrecht 1619. Aan de besluitvorming en zo de samenstelling van de leerregels hebben naast de Hollandse afgevaardigden ook vele buitenlandse theologen deelgenomen. Men kwam tot een eenparig besluit en zo tot het publiceren van de leerregels. De conclusie was en is: geen herziening van de belijdenis, maar zelfs verbreding en verdieping daarvan. Alles voluit naar de Schriften. Daarna is dit op diverse synoden beleden. Bijzonder in afgescheiden kerken. Wanneer we de leerregels inzien, dan worden we gewezen op twee delen. In het eerste deel wordt een uiteenzetting gegeven van de Bijbelse leer en in het tweede deel wordt gewezen op de verwerping van de dwalingen. In het eerste hoofdstuk gaat over de Goddelijke verkiezing en verwer-

ping. In het tweede over de dood van Christus en de verlossing door deze. In het derde en vierde hoofdstuk wordt gewezen op des mensen verdorvenheid en de bekering tot God. In het vijfde hoofdstuk gaat het over de volharding van de heiligen.

De bestreden dwalingen

In het tweede deel worden duidelijk de dwalingen weergegeven. De verkiezing van God ontkende men niet. Maar zij rust op een vooruitgezien geloof. Wie er toe komt of niet: de daad van de mens spreekt erin mee. Gaat het over het sterven van Christus: Christus is voor allen gestorven. De mogelijkheid tot verlossing is er. Welk een Evangelie. Maar die mogelijkheid moet tot werkelijkheid gemaakt worden door de daad van de mens. Het geloven wordt gezien als daad van de mens. Dus grijp de kansen die God u heeft gegeven. Gaat het over het geloof: zeker, het is Gods gave. Maar tot aanneming en verwerkelijking ervan moet de mens komen. Hij heeft daartoe het vermogen. Er is sprake van de medewerkende genade van God. Men kan het ook nalaten. Alles ligt in de wilsbeschikking van de mens. Doen volharden of nalatigheid. Zelfs verlies van de zaligheid. Op grond van Gods Woord werd dit weerlegd. Men had de eer van God lief en het heil van zondaren op het oog.

Prediking

De Dordtse Leerregels zijn ook

leidinggevend voor het geestelijk leven, van zelf ontbrak leiding voor de prediking niet. Voor de inhoud van de prediking kan een predikant bij de leerregels terecht. Zeker, naar dat de tekst vraagt en beoogt. Invulling mag in geen enkel opzicht gebeuren. Dan gaan we de preek geestelijk maken en dat is tegen de wil van de Heere. Ontbreekt bevinding, dan lijdt de gemeente geestelijke armoede. De gemeente moet het dan doen met mooie gezegden of voor het oog schitterende vuurpijlen die wat doen voor een ogenblik. Laten we letten op de Dordtse Leerregels, wat lezen we daar veel. Lijnen worden getrokken voor het geloofsleven. Op welk een wijze wordt gesproken over de verkiezing. Pastoraal onderwijs wordt gegeven. Hoe wordt er ingegaan op de belofte van God en het doel ervan. Getekend wordt het werk van de Heilige Geest in de zondaar, met realisering ervan. Het geloof naar de Schrift wordt behandeld. Als Gods gave. We lezen over het onderscheid in geloofsbeleving. Een tekening van het bestreden geloof en de versterking daarvan wordt gegeven. Sprekend, veelzeggend, is de uitdrukking: het aanschijn van de verzoende God is de Godvruchtige zoeter dan het leven en de verberging ervan bitterder dan de dood. Gaat het over de volharding en de verzekering, daarover wordt rijk onderwijs gegeven. Niet een algemene tekening, maar heel gericht. In de Dordtse Leerregels staat: Dit werk Zijner genade begint de Heere te werken door de prediking van het Evangelie. Hij bewaart en achtervolgt en volbrengt door het horen, lezen en overleggen mitsgaders door vermaningen, bedreigingen, beloften en het gebruik van de sacramenten, DL hoofdstuk 5 par. 14.

Geestelijke erfenis

Het is onbegrijpelijk dat een columnist, nota bene een docent theologie, in het Ref. Dagblad (27-11-2012) predikanten adviseerde om voor de preekvoorbereiding niet voorbij te gaan aan de moderne literatuur. Je kunt desnoods wel een oudvader minder lezen. Door deze manier van studie zou-

den de preken beter en scherper zijn. Dat is evenwel nog een open vraag. Gelet op de werkelijkheid in het breed kerkelijk leven, zou meer het Schriftuurlijk confessioneel gehalte in de prediking aan de orde moeten komen. De vraag kan opkomen: weet men nog wat bevindelijke prediking is? Het lijkt dat de geestelijke erfenis die we hebben al meer als onbegrijpelijk verwezen wordt naar het kerkelijk museum. Men komt al meer los te staan van het verleden, zelfs van eigen kerk. Hebben mannen broeders alleen maar gepreekt, gestreden en geleden voor leden van hun tijd? In het verleden werd minachting niet gehoord. Maar in het heden moet de vraag gesteld worden: waarom dragen we nog hun kerkelijke naam? Kan de praktijk van die naam getoetst worden aan de inzet van het verleden? Die erfenis uit het verleden zou meer moeten spreken en werken in heel het gemeentelijke leven. Bijzonder in prediking en catechese. Het herdenken van het Godsgeschenk in 1563, de Heidelbergse Catechismus, nu 450 jaar geleden tot stand gekomen, zij geen vertoon, maar er dient bezinning te zijn en gebed tot beleving en doorwerking van wat in dat kostelijk leerboek beschreven

staat. Het is niet overdreven, maar het is een schatboek door de Heere gegeven. Hierbij dient betrokken te worden wat de broeders van Dordt toegevoegd hebben met de Dordtse Leerregels. De inhoud van de leerregels is hoogst belangrijk voor onze tijd. In het besluit van de Dordtse Leerregels staat ondermeer: De Zone Gods, Jezus Christus, Die ter rechterhand van Zijn Vader zit en de mensen gaven geeft, heilige ons in de waarheid; brenge degenen die verdwaald zijn tot de waarheid; stoppe de lasteraars van de gezonde leer hun monden en begiftige de getrouwe dienaars van Zijn Woord met de Geest der wijsheid en des onderscheids, opdat al hun redenen mogen gedijen ter eer van God en tot stichting der toehoorders. Amen. We komen tot de conclusie: Dordt is niet verdord. Het kan ook niet, want men is verlicht geworden door de Heilige Geest. In het credo spreekt de Heilige Schrift.

M.C. Tanis

Persberichten

Diakenendag

Op D.V. zaterdag 26 januari 2013 houden deputaten diaconaat van de Christelijke Gereformeerde Kerken de landelijke diakenendag. Deze dag zal plaatsvinden in de Pniëlkerk in Veenendaal met als thema 'Wat fijn dat ik u help!'. Wat is helpen ten diepste? Eén ding staat voorop: helpen is tweerichtingsverkeer! Door middel van een aantal workshops willen wij dit thema verder uitwerken om de diakenen en ook andere diaconaal betrokkenen toe te rusten tot het diaconale werk. U bent van harte welkom. De dag duurt van 09.45 tot 13.15 uur. Aanmelden kan via onze website (cgk.nl - diaconaat) of per e-mail via diac.bur@cgk.nl.

Symposium Heidelbergse Catechismus:

gisteren - vandaag - morgen

Ter gelegenheid van de 450e verjaardag van de Heidelbergse Catechismus wordt op 19 januari een symposium belegd in Gouda. De Heidelbergse Catechismus is een van de meest geliefde en meest invloedrijke belijdende geschriften van het gereformeerd protestantisme. Op 19 januari is het exact 450 jaar geleden dat deze catechismus werd ingevoerd. Thema van het symposium is: 'De Heidelbergse Catechismus. Gisteren, vandaag, morgen'. De doelgroep is een breder publiek van geïnteresseerden in kerkgeschiedenis, theologie en geloofsopvoeding. Sprekers zijn prof. dr. E.A.

de Boer, prof. dr. F. van der Pol, dr. A. Huijgen, dr. W. van Vlastuin en dr. T.T.J. Pleizier. Er is ook een forumdiscussie over de toekomst van catechismusonderwijs.

Het symposium wordt gehouden in het gebouw van Driestar Educatief, Burgemeester Jamessingel 2, Gouda, van 10.00-15.30 uur. Inschrijving kan via http://www.driestar-educatief.nl/Studium_generale. De kosten (inclusief lunch) bedragen € 19,50. Tijdens het symposium zullen ook diverse boeken

worden gepresenteerd, waaronder het Handboek Heidelbergse Catechismus. Deze boeken zijn ter plekke te koop.

De organisatoren zijn: Driestar Educatief, de Gereformeerde Bond, het Hersteld Hervormd Seminarie, de Theologische Universiteit Apeldoorn en de Theologische Universiteit Kampen. Het symposium is een Refo500-project.

geen angst meer aan, want de losprijs is voldaan. Paulus kende die stervenskunst. Hij bracht het verlangen van zijn hart onder woorden: 'hebbende begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zijn; want dat is zeer verre het beste'. Daar wordt het verlangen steeds sterker om het Lam te mogen aanschouwen van aangezicht tot aangezicht, het Lam, dat mij liefgehad heeft tot het einde toe. Zalig stervenskunst om zo de dag van de dood tegemoet te zien, wanneer we met Jakob mogen zeggen: 'Op Uw zaligheid wacht ik. HEERE.'" In dit boekje ligt onderwijs voor oud en jong.

Boekbesprekingen

Joh. Vreugdenhil, De kerkgeschiedenis verteld aan jong en oud, 2 delen, gebonden, 843 blz., uitgeverij De Hertog, Houten, € 59,- (na 1 januari € 69) ISBN 978-90-331-2274-3.

Een heel bekend boek is opnieuw uitgegeven. De 14e herziene druk is uitgekomen. De twee delen zijn keurig uitgevoerd. Veel gekleurde illustraties zijn opgenomen. Vergeleken met vorige uitgaven is het werk aangevuld met verhalen over de recente ontwikkelingen in kerkelijk Nederland. De auteur was jarenlang werkzaam in het onderwijs in Yerseke, Rijssen en Kampen. Na het vertellen van de Bijbelse geschiedenis heeft hij zich gezet tot het doorgeven van de hoofdlijnen uit de kerkgeschiedenis. Kennen wij de kerkgeschiedenis? Weten onze kinderen wat er kerkelijk gezien in het verleden heeft plaatsgevonden? Weten onze kinderen wat er gebeurd is in de tijd van de reformatie? Zouden ze kunnen zeggen wat remonstranten zijn en hoe de synode van Dordrecht 1618-1619 over hen geoordeeld heeft? Zouden onze kinderen de vraag kunnen beantwoorden wat de synode van Dordrecht bepaald heeft over de Bijbelvertaling? Het is een goede zaak dit inhoudsvolle werk te lezen om kennis te nemen van Gods grote daden in de loop der eeuwen. Zelf hebben we het in het verleden voorgelezen aan onze kinderen. Het is een goede zaak als dit ook in onze tijd nog gebeurt. Uiteraard is Gods Woord het allerbelangrijkste, maar ook de kerkgeschiedenis

mag niet vergeten worden. We willen dit werk zonder meer van harte aanbevelen om te lezen en voor te lezen. Wel viel mij op dat de aanvullende hoofdstukken in een stijl zijn geschreven die anders is dan de rest van het werk.

Ds. A.A. Egas, Ik ben heden tachtig jaar, Gedachten bij het ouder worden, gebonden, 121 blz., € 12.95, Uitgeverij Om Sions Wil, ISBN 978-90-74787-83-3.

In dit keurig uitgevoerde boekje wordt aandacht gevraagd voor ouderen en wat het ouder zijn met zich meebrengt. In twee hoofdstukken wordt geschreven over Barzillai en Kaleb. De volgende twee hoofdstukken gaan over ziekte en rouw waarin vanuit Gods Woord mooie lijnen worden getrokken. Om u een indruk te geven van de inhoud van dit boekje citeren we iets uit het stukje dat gaat over stervenskunst. Er wordt uitgegaan van de tekst 'Op Uw zaligheid wacht ik, HEERE.' Genesis 49:18. Op blz. 91 lezen we: "Alleen ziende door het geloof op de stervende Christus, Die de dood heeft overwonnen en het graf geheiligd, kunnen we de stervenskunst beoefenen. Ziende op Hem wordt ook het verlangen geboren om eeuwig bij Hem te zijn. Zo wordt dan gezongen: 'Maar (blij vooruitzicht dat mij streelt!) Ik zal, ontwaakt, Uw lof ontvouwen, U in gerechtigheid aanschouwen, verzadigd met Uw Godd'lijk beeld.' Zo kan de stervenskunst Gods kind hemelsgezind maken. Dan jaagt de dood

Ds. P. van Ruitenburch, Omgaan met je ouders, 153 blz., gebonden, € 11,50, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978-90-331-2502-7.

Dit boekje bevat heel wat waardevolle tips en gedachten. Het gaat niet over de problemen die ouders kunnen ondervinden in de opvoeding van hun kinderen, maar het gaat over zwakheden en gebreken van ouders waar de kinderen op de juiste wijze mee om dienen te leren gaan. Ook in christelijke gezinnen kan veel aan de hand zijn. Ook christelijke ouders maken ruzie. Soms voelen kinderen zich oneerlijk behandeld. Veel dingen uit de praktijk van het gezinsleven worden aan de orde gesteld. Een interessant hoofdstukje vond ik 'Uit de vicieuze cirkel.' Daarin staat dat ouders inderdaad kinderen kunnen mishandelen en misbruiken. Dan mag de politie gerust ingeschakeld worden. "Maar het kan ook zijn dat jonge mensen zich te makkelijk slachtoffer voelen. Vergeet niet dat je als jongere het er ook onbewust naar kan maken dat er op je gevit wordt. Je karakter, je houding, je trots kan ertoe bijdragen dat je ouders je wat anders behandelen dan de andere kinderen. Je hoeft jezelf in ieder geval niet zielig te vinden en het is niet per se waar dat je ouders een broer of zus voortrekken, het kan ook zijn dat ze met jou niet goed raad weten en jij een andere benadering nodig hebt." Ds. Van Ruitenburch komt met het advies zich positiever tegenover ouders op te stellen om de vicieuze cirkel te doorbreken: "In

plaats van je slachtoffer te voelen, kun je ook het voortouw nemen en zelf een goede draai aan de zaak geven.” “Overwin het kwade door het goede, zegt de apostel in hetzelfde verband. Niet dat je ouders per se kwaad willen, maar misschien heb jij wel dat idee.”

Ds. H. Zweistra, Inzoomen op Kort Begrip, deel 2, gebonden, 253 blz., € 15,90, Uitgeverij 'Om Sions Wil', ISBN 978-90-74787-89-5.

Ds. Zweistra behandelt in dit tweede deel over het ‘Kort Begrip’ de door God ingestelde sacramenten en het gebed. Ik wil enkele zaken doorgeven uit hoofdstuk 7 dat gaat over de kinderdoop. In onze tijd worden daar steeds vraagtekens achter geplaatst. De lijn in dit boek is duidelijk. We citeren wat we lezen op blz. 75 en 76 “Toch blijft de vraag ons achtervolgen waarom er geen duidelijk bevel is gegeven voor de kinderdoop. Heeft de HEERE dit met opzet gedaan? Wat zit er achter dit ‘veelzeggend zwijgen’? Volgens R. van Kooten was het niet nodig om daar een bevel voor te geven. ‘Voor de joden was het (= het dopen) geen vreemde zaak en daarom geen zaak van discussie. Zij kenden niet alleen de besnijdenis van hun eigen jongetjes, maar ook de zogenaamde proselieten-doop waarbij heidenen met hun gezin overkwamen tot de Joodse religie. Niet alleen die proselieten, maar ook hun kinderen werden dan gedoopt. Daarom moest voor de Joden en Jodenchristenen niet de kinderdoop, maar alleen de ceremonie van het verbond (namelijk dopen in plaats van besnijden) en de formulering ervan (namelijk in de Naam van de Vader, en van de Zoon en van de Heilige Geest) duidelijk gemaakt worden. Van hieruit is het zwijgen van het Nieuwe Testament over de kinderdoop juist veelzeggend. Als er een lijn gekomen was, die niet een rechtstreekse voortzetting was geweest van die van het Oude Testament, juist dan zou er zonder meer een discussie in het Nieuwe Testament over dit punt gevonden worden.’ (R. van Kooten). Naast deze gegevens is ook de visie op het verbond van doorslaggevende

betekenis. Daar spreekt immers het antwoord over. De kinderen ‘zijn zowel als de volwassenen in het verbond Gods en Zijn gemeente begrepen.’ Onze geloofsbelijdenis spreekt in artikel 34 niet anders. De Wederdopers ‘verdoo-men (=veroordelen) de doop der kinderkens der gelovigen...’ Guide de Brès schrijft dan verder: ‘De-welke (=kinderen) wij geloven dat men behoort te dopen en met het merkteken des verbonds te verze-gelen, gelijk de kinderkens in Is-raël besneden werden, op dezelfde beloften, die onze kinderen ge-daan zijn.’” Ook de Heidelbergse Catechismus stelt duidelijk dat de kinderen tot het Verbond Gods en tot Gods gemeente behoren, net als de volwassenen. Ds. Zweistra citeert ook ds. Th. van der Groe die wijst op Genesis 17:10. Ook de opvattingen uit de tijd van de Afscheiding, van Ds. I. Kieviet, die schreef over tweeërlei kinderen des verbonds, en de opvatting van dr. C. Steenblok worden weergegeven.

C.H. Spurgeon, Vreugde in beproe-ving, gebonden, 128 blz., € 9,95, Uit-geverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-90-336-3303-4.

Dit tamelijk onbekende werk van Spurgeon bevat een verzameling korte, kernachtige overdenkingen. Gebeurtenissen die op het eerste gezicht tot droefheid stemmen, kunnen voor een christen juist een oorzaak tot vreugde zijn. Beproevingen geven zicht op ze-geningen die in het verleden lang niet genoeg gewaardeerd werden. Om u een indruk te geven van de inhoud van dit boekje citeren we wat staat op blz. 36 onder het kopje ‘Ondervonden uitred-dingen.’ Uitgegaan wordt van de tekst Richteren 15:18 ‘Als hem nu zeer dorstte, zo riep hij tot de HEERE en zeide: Gij hebt door de hand van Uw knecht dit grote heil gegeven; zou ik dan nu van dorst sterven en vallen in de hand van deze onbesnedenen?’ Spur-geon tekent hier dan het volgende bij aan: “Sir Francis Drake moet tijdens een storm op de Thames gezegd hebben: ‘Ik heb de woede van de oceaan doorstaan, moet ik nu in een gracht verdrinken?’ Zult u dan, heiligen, die ervaring hebt

opgedaan en door menige beproe-ving bent doorgeholpen, in wan-hoop terneer gaan zitten of uw werk opgeven, omdat het heden u wat tegenspoed brengt? Laten de ondervonden uitredningen u moed geven en bereidt u erop voor opnieuw alle stormen te trotseren om Jezus’ wil.” Tenslotte een citaat van blz. 37 en 38 met als opschrift: ‘Mensen die op de inktvis lijken.’ “Er bestaat een oud voorschrift van Pythagoras: ‘Sepiam ne edito’, eet geen inktvis. De inktvis heeft het vermogen om een zwart vocht af te scheiden. Dit vocht kleurt het water donker en geeft de vis de gelegenheid zich te verbergen. Eerlijke mensen houden van licht, alleen de bozen zoeken de duis-ternis. Zij maken soms hun om-geving zwart om zelf aan de aan-dacht van anderen te ontkomen. Wanneer een schrijver te duister is om begrepen te worden, laat hij dan stoppen, totdat hij goed leert schrijven (...) Handelt iemand dub-belzinnig of gekunsteld, vlucht van hem weg, want hij heeft niets goeds in de zin. Binnen de kring van uw vertrouwelingen hoort geen bedrieger of iemand die met twee monden spreekt. Neem de raad ter harte: eet geen inktvis.

Ds. W. Visscher, Behouden, 20 Bijbel-studies over Noach, paperback, 126 blz., € 9,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-90-336-3264-8.

De tijd van Noach lijkt veel op onze tijd. De Bijbelstudies in het boekje zijn voorzien van vragen en citaten die tot nadenken stemmen. Achterin is een literatuurlijst op-genomen. Honderd en twintig jaar heeft de Heere nog Zijn lankmoe-digheid betoond. Dan lezen we op blz. 28 “Maar het kwaad ging gewoon verder. De roepstemmen van God werden genegeerd. We zien het vandaag helaas ook. God

Steun het evangelisatiewerk in Gent
en bestel uw boeken bij ons.

Uw bestelling ontvangt u binnen twee dagen thuis.

Email:

webwinkel@evangelischcentrum.be
Telefoon (0032)92230560

is goedertieren en geduldig. Daarmee geeft Hij zondige mensen de tijd om zich te bekeren (Rom. 2:4). Laten we echter niet neerkijken op de zondige wereld. Laten we beginnen bij onszelf. Heeft de goedheid van God al geleid tot bekering? Dat is een belangrijke vraag. Ook vandaag.

VAN STAVEREN
Begrafenisverzorging

Sumatrastraat 11
2405 EM Alphen aan den Rijn

**Dag en nacht bereikbaar
en in elke regio**

(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begrafenissen
Bestel vrijblijvend het boekje "Mijn laatste wens"
www.vanstaverenbegrafenisverzorging.nl

open avond

15 januari

Speciaal voor
deeltijd-pabo en
pedagogiek

Heb jij hart voor kinderen of jongeren? Kom dan naar Driestar Hogeschool. Bij ons krijg je een topopleiding. Wij doen er alles aan om ervoor te zorgen dat jij een uitstekende leraar of pedagoog wordt. Hierbij putten we uit de Bron en stimuleren we dat jij je talenten ontwikkelt. Kijk voor meer info op www.driestar-hogeschool.nl

Meer info?

Driestar hogeschool
TALENT IN ONTWIKKELING

Verrassend
Texel

v.a.
€ 649,- Maandje d'r uit...

ZOEK EN BOEK VIA WWW.DEVERRASSING.NL
OF NEEM CONTACT OP MET: 0222 31 89 06

Kraamzorg

**"Mijn kraamzorg?
Samen genieten!"**

Kraamzorg door medewerkers met een reformatorische identiteit, dat is **een vertrouwd idee**.
Meer informatie? www.rstzorg.nl of bel 0342 - 42 23 24.

RST Zorgverleners biedt ook **verpleging & verzorging**
en **huishoudelijke hulp**

Colofon

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren, Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:
Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. Telefoon: 0184-669116. Fax: 084-2220131. Email: pand@solcon.nl ING 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 15,00 per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 14 dollar per jaar. Advertenties € 0,37 (ex. BTW) per mm met een kolombreedte van 6 cm. Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646